

RUST
PLAATSEN
OVERIJSSSEL

'T GROENEDAEL
ALMELO
BRONNENBOEKJE

www.rustplaatsen.nl

't Groenedael en omgeving

De eerste bewoners van Almelo en omgeving vestigden zich in het stroomgebied van het riviertje de Almelosche Aa, op de Schuilenburg en in de Aalderinkshoek. Hier beschikten ze over hoog gelegen gronden ten behoeve van de akkerbouw en lagere terreingedeelten nabij de beek die als weidegronden voor het rundvee konden dienen. De niet voor akkerbouw en veeteelt bruikbare schrale zandgronden, waarop na het kappen van de eertijds aanwezige bossen de heidevelden ontstonden, dienden als grasgebied voor de schapen en voor het steken van plaggen ten behoeve van de mestbereiding. De uitgestrekte veengebieden, die voornamelijk ten noorden van de Almelosche Aa lagen waren de wingebieden van brandstof. Tevens werd op het veen boekweit geteeld met behulp van de veenbrandcultuur, waarbij de bovenste laag van het veen in kluiten gehakt en in brand gestoken werd. De daarbij vrijkomende as diende als meststof.

De plaats Almelo is hoogstwaarschijnlijk ontstaan uit een groep boerderijen, die bij de Oosteres en de Westeres lagen. In 1236 gaf de toenmalige bisschop van Utrecht aan Hendrik van Almelo en de bij zijn burcht wonende mensen vergunning in het dorp een bijkerk van de moederparochie Ootmarsum te bouwen, waarmee het begin van de latere stad een feit was geworden. Wanneer Almelo precies stadsrechten kreeg, is niet bekend. Het is zelfs de vraag of het oorspronkelijke dorp die ooit officieel heeft gekregen. Na 1400 begon het 'stadje' Almelo min of meer zijn eigen leven te leiden, hoewel de Heer van Almelo (wiens grondgebied het stadje omklemd) steeds een grote invloed op het reilen en zeilen in de stad bleef uitoefenen. Zo benoemde hij in 1462 al de helft van de schepenen. De bebouwde kom van Almelo bestond toen uit slechts één straat, die aan de oostkant door de kasteelgracht en aan de noord- en westkant werd omgeven door de Götte, de Hagengracht en de Stadsgraven.

De huizen waren aanvankelijk aan de oostkant van de met veldkeien geplaveide straat gelegen en hadden vermoedelijk een sloot voor de deur. Aan de achterkant van de huizen lagen de stadstuintjes en -weilandjes. De latere huizen dateren voornamelijk uit de achttiende en negentiende eeuw. In deze tijd wordt ook de westkant van de huidige Grotestraat bebouwd en verschijnen loodrecht op de hoofdstraat enige steegjes (bijna allemaal doodlopend), waaraan de huisjes van de wevers en de ambachtslieden gebouwd werden. Het merendeel van de wevershuisjes kwam in de loop van de tijd in handen van de Almelose fabrikanten en de graaf van Rechteren.

< 't Groenedael op de kaart uit ca 1900

De Aalderinkshoek op de kadastrale minuutplan van 1832. De bijbehorende Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel laat per perceel zien wie de eigenaar was, wat zijn beroep was, of het bouwland, weiland, hooiland of woeste grond was, oppervlakte van het perceel en in welk belastingtarief het viel. Eén van de bladzijden uit de OAT staat in dit boekje.

De ligging van de stad Almelo aan bevaarbare beken, die aansloten op de vaarroutes naar Zwolle en Deventer, maakte Almelo in de Middeleeuwen tot een belangrijke overslaghaven in het goederenvervoer tussen Twente en Zwolle. Als haven deed de benedenkolk van de watermolens van het Huis Almelo dienst. Hier bevond zich ook een kraan voor het laden en lossen van de zompen en potten. Almelo groeide uit tot het belangrijkste Twentse schipperscentrum met in 1674 14 beroepsschippers en in 1746 al meer dan twintig. In de loop van de achttiende eeuw werd Enter de belangrijkste Twentse doorvoerhaven. Tot de belangrijkste handelsprodukten van de vele Almelse handelaren behoorden bombazijn (een stof bestaande uit een linnen ketting met een katoenen inslag), laken (geweven

wollen stof), boekweit, rogge, 'hennepzaedt', olie, hout, ossen, wijn, wol en sajet. Nadat aan het einde van de zeventiende eeuw met name in het schoutambt Almelo de textielnijverheid opkwam, werd fijn linnen het belangrijkste handelsprodukt. Toen zich vervolgens het centrum van de textielnijverheid van Borne naar de stad Almelo verplaatste, werd voor veel inwoners van de stad de vervaardiging van textiel een belangrijke bron van bestaan. De Almelse textielabrikanten of fabriqueurs lieten aanvankelijk de stoffen bij de wevers thuis vervaardigen en niet in speciale weefhuizen of 'fabrieken'. Het bleken van de stoffen vond in de stad op speciaal daarvoor aangelegde grasvlakten plaats.

In de Franse Tijd ging door de oorlog met Engeland en de invoering van het continentale stelsel de linnenexport verloren en namen de voormalige linnenentrepreneurs ook de vervaardiging van en de handel in halfkatoenen stoffen in toenemende mate ter hand. Ook in Almelo werd de vervaardiging van linnen stoffen meer en meer op de achtergrond gedrongen. Daarbij speelde vooral ook de afscheiding van België in 1830 een rol. Door het wegvallen van Vlaanderen als leverancier van katoenen stoffen bestemd voor Nederlands-Indië, ging de Nederlandsche Handel Maatschappij (N.H.M.) op zoek naar nieuwe produktiegebieden. De keuze viel daarbij op Twente, waar de textielnijverheid geen onbekend verschijnsel was. Om de wevers met de nieuwste uit Engeland afkomstige weeftechniek van de mechanische snelspoel (in de plaats gekomen voor de met de hand doorgeworpen 'smietspoel') vertrouwd te maken, werd een speciale weefschool (1835) opgericht in Ambt-Almelo. De introductie van de nieuwe weeftechniek en het gebruik maken van eveneens uit Engeland afkomstige fijnere garens had een concentratie van de textielnijverheid in speciale weefhuizen tot gevolg en betekende tegelijkertijd het einde van de vlasverbouw rond Almelo en het thuis spinnen. Het op grote schaal gebruik maken van stoommachines dateert van na 1846, in welk jaar de firma Hofkes & Zoon een stoomweverij in gebruik nam. Al in 1829 had deze firma de eerste stoomspinnerij van Twente in bedrijf gesteld.

De industrialisatie van Almelo werd sterk bevorderd door de vanaf ongeveer 1850 doorgevoerde verbeteringen op het gebied van de infrastructuur. Kort na elkaar verscheen de ene stoomfabriek na de andere en gingen grote fabrieksgebouwen met de karakteristieke schoorstenen, kolenbunkers, watertorens voor de sprinklerinstallaties, waterkommen, koeltorens, etcetera de structuur en het silhouet van de stad en naaste omgeving bepalen. Voor de voorziening van koelwater maakten de fabrieken veelal gebruik van eigen pompinstallaties. De nadruk viel daarbij op textiel fabrieken en textielveredelingsbedrijven.

EIGENAREN en FRUCHTGEHRIKERA.				BOUW		BESCHRIJVING	
NO.	NAAM	BOUWJAAR	BOUWSTAD	NO.	BOUW	NO.	BOUW
196	Rechtloos Lijpewind						
197	Limpurgs bedryfhuys						
198							
199							
200							
201							
202							
203							
204							
205							
206							
207	Sticht. Kerkerhuys						
208	Limpurgs bedryfhuys						
209							
210	Stoomweverij						
211	Sticht. Kerkerhuys						
212	Limpurgs bedryfhuys						

De belangrijkste en waarschijnlijk ook de oudste Almeloze textielonderneming was het bedrijf van H. ten Cate Hzn. & Co. De grondlegger van de firma was oorspronkelijk linnenhandelaar, wiens handelsterrein zich uitstrekte van Amsterdam en Rotterdam tot Spanje en Suriname. Kleinzoon Egbert (1804-1882) zette in 1845 de zaak van zijn grootvader voort onder de naam H. ten Cate & Zoon en nam in 1860 de eerste stoomweverij van die firma in gebruik. In de jaren daarna breidde het bedrijf zich sterk uit. Zo werd in 1891 aan het Overijsselsch Kanaal de fabriek 'Tubantia' gebouwd en werd in 1898 de weverij 'Java' overgenomen van de directie van de Almeloche Stoomspinnerij, Weverij en Verberij Cardinaal & Daey Owens. Samenwerking met de Koninklijke Stoomweverij te Nijverdal sedert 1953 leidde

in 1957 tot concentratie van beide bedrijven in de N.V. Textielfabrieken ten Cate/ KSW, welke naam in het jaar daarop gewijzigd werd in Koninklijke Textielfabrieken Nijverdal-Ten Cate. De fabriek in Nijverdal was in 1851 opgericht door nazaten van de Almeloze linnenfabriquer Mozes Salomonson. Deze Salomonsons bouwden in Almelo verschillende grote villa's, die later onder andere werden gebruikt als postkantoor, gemeentehuis, rijksbelastingkantoor en de 'Villa Nuova', die later als

algemeen ziekenhuis dienst heeft gedaan. De verschillende leden van de familie ten Cate bouwden hun villa's ook voornamelijk aan de oude weg van Almelo naar Wierden. Een voorbeeld daarvan vormt de in 1917 gebouwde 'Bellinckhof' van architect Karel Muller. Dit buitenhuis is genoemd naar een kasteeltje, dat tot het einde van de achttiende eeuw lag op de plaats van het bos achter het huis.

De Almeloze industrie vertoonde na de Tweede Wereldoorlog een grillig en onvoorspelbaar verloop. Met name de textielindustrie kreeg na een aanvankelijk moeizaam herstel het zwaar te verduren, onder meer door de steeds groter wordende concurrentie uit de 'lage-lonen-landen'. Moest tijdens de periode van opleving (1946 tot 1953) om aan voldoende arbeiders te komen nog een beroep gedaan worden op buitenlandse werknemers, daarna ging het met de textielindustrie snel bergafwaarts. Ondanks pogingen rond 1960 het tij door het aangaan van allerlei fusies en samenwerkingsverbanden te keren (de Koninklijke Nederlandse Textiel Unie vormde een van die samenwerkingsverbanden) gingen de meeste textielfabrieken, en daardoor ook veel toeleverings- en textielverwerkende bedrijven, failliet. Slechts enkele textielfabrieken en textielverwerkende bedrijven hebben door middel van fusies, produktinnovaties en assortimentsuitbreiding de ondergang van de traditionele textielindustrie overleefd. Voorbeelden daarvan zijn het Nijverdal-Ten Cate concern en het Palthe-concern. Voorbeelden van na de oorlog opgeheven bedrijven zijn de Textielfabriek Almelo (1965), de 'Stoomspinnerij Twenthe', en de confectiefabrieken van Bendien Smits Kledingbedrijf B.V.. De geheel gerenoveerde, in 1915 aan de haven van Almelo gebouwde bedrijfspanden van de Stoomspinnerij Twenthe' vormen tegenwoordig een bedrijven- en kantorenverzamelgebouw.

Behalve fabrieken en villa's bezaten de Almeloze textielfabrikanten ook veel landbouwgrond in de omgeving. Net als elders belegden ze geld in bijvoorbeeld heidegronden die in de loop van de negentiende eeuw voor verkoop beschikbaar kwamen als gevolg van het ontbinden van de marken. Onder andere in de Aaldrinkshoek ten zuidoosten van de stad bezaten de Ten Cates, de Salomons en Van Rechteren Limpurgs veel landbouwgrond. Hier kwam de algemene begraafplaats 't Groenedael tot ontwikkeling. In 1900 was het een begraafplaats van bescheiden omvang. In de loop van de twintigste eeuw groeide deze uit tot één van de grotere van Overijssel.

Gezicht op de oude rode beuk vanuit het stiltecentrum bij de oorspronkelijke ingang.

Hier rust de grondlegger van de Twentse textielindustrie.

Rondom de Grote Kerk in Almelo lag vroeger een kerkhof. In het koor van de kerk bevindt zich de graftombe van Adolph Hendrik Graaf van Rechteren en zijn echtgenote Sophia Juliana gravin van Castell Rüdenhausen. Een mausoleum van leden van de bewoners van huis Almelo bevindt zich aan de Gravenallee. Na sluiting van het kerkhof rond de kerk in 1830 werd de begraafplaats aan de Oude Kloosterweg in gebruik genomen en in 1875 algemene begraafplaats aan de straatweg van Almelo naar Wierden, de huidige Wierdensestraat. Deze begraafplaats is maar liefst 16 ha groot en herbergt een keur aan bijzondere monumenten en plekken. Verreweg het grootste graf is dat van de grondleggers van de Almelse textielindustrie, de familie Ten Cate. Zonder meer uniek is een aantal houten grafledikanten. Eén daarvan is in 2012 volledig gerestaureerd.

Na de Reformatie heeft het katholieke geloof in zowel Stad-Almelo als in Ambt-Almelo sterk aan belang ingeboet. Zo vormde in 1839 het katholieke bevolkingsdeel in beide gemeenten samen nog slechts krap 13% (ofwel 710 inwoners van de totale bevolking van ongeveer 5.500 zielen). Veruit de grootste geloofsgroep werd gevormd door de Nederlandse hervormde gemeenschap, die in totaal 4.230 lidmaten telde. Verder telden Stad-Almelo en Ambt-Almelo samen in 1839 180 doopsgezinden, 140 Israëlieten, 100 mennisten en 15 Lutheranen. Op 15 Israëlieten na woonden de lidmaten van de overige kerkgenootschappen in de stad Almelo.

De eerste kerk van Almelo dateert uit omstreeks 1236, toen de bisschop van Utrecht als kerkelijke overheid aan Hendrik van Almelo en de bij zijn burcht wonende mensen vergunning verleende voor de bouw van een kapel. In deze kapel mochten doop en andere sacramenten plaatsvinden onder voorwaarde dat het miskoren aan de pastoor van de moederkerk te Ootmarsum afgedragen moest worden. In 1296 werd de kapel tot zelfstandige parochiekerk verheven, maar bleef nog wel belastingplichtig aan de kerk van Ootmarsum. Tevens vond er in dat jaar een belangrijke uitbreiding van de burchtkapel plaats. Volledige zelfstandigheid verkreeg de parochie Almelo in 1570. Ook na de Hervorming, als gevolg waarvan de kerk in handen kwam van de Nederlandse hervormden, behield de Heer van Almelo tot 1922 het collatierecht (het recht om de pastoor/predikant te benoemen). In zijn huidige vorm dateert de Nederlands hervormde Grote Kerk uit 1738.

In de kerkelijke geschiedenis van Almelo hebben kloosters een belangrijke rol gespeeld. Het begon in 1407, toen de toenmalige pastoor zijn pastorie ter beschik-

Plaatjes van 't Groenedael

king stelde van de zusters van het St. Catherinaconvent. Voorts pachtte hij een stuk grond tussen de Esche en de Hagen en liet daarop een nonnenklooster bouwen. In de loop van de tijd kreeg het klooster de beschikking over verschillende erven (uiteindelijk 29 stuks) in Borne, Enter, Enschede, Hengelo en Rijssen. Met de Reformatie kwam aan de geschiedenis van het eerste Sint Cathrijneklooster een einde en daarmee officieel aan het katholicisme in de heerlijkheid Almelo. In 1880 legde de pastoor van de St. Georgiusparochie de eerste steen voor het nieuwe St. Catharinaklooster aan de Boddenstraat.

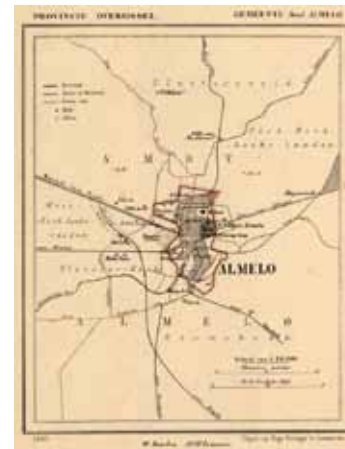
De geschiedenis van de algemene begraafplaats 't Groenedael begint in 1867 toen de toenmalige gemeente Stad en Ambt Almelo besloten één gezamenlijke nieuwe algemene begraafplaats aan te leggen. De bestaande begraafplaats aan de Oude Kloosterweg was door de explosieve groei van de stad Almelo te klein geworden en steeds meer door bebouwing omgeven. Met name dit laatste punt was belangrijk omdat uit oogpunt van de volksgezondheid de wenselijkheid van een buffer tussen bebouwing en begraafplaats steeds sterker werd. De beide Almelo's liepen met hun besluit vooruit op de begrafeniswet van 1869 die gemeenten verbood begraafplaatsen aan te leggen binnen vijftig meter van de bebouwde kom. In 1871 kochten ze ruim drie hectare bouw- en hooiland aan de straatweg van Almelo naar Wierden van landbouwer J. van Dam en richtten daarop de nieuwe begraafplaats in. Architect J. Moll uit Hengelo tekende voor het ontwerp. Het was een eenvoudige begraafplaats met de ingang aan de straatweg van Almelo naar Wierden. Via een pad dat door een poortgebouw liep, kwam men binnen op een centrale as met daarin een cirkel met een rode beuk. Dwars op de as lagen drie hoofdpaden van zand. Om dat begraafplaats lag een gracht. De uitgegraven grond werd gebruikt om het terrein op te hogen.

Een kwart eeuw na de in gebruik name van de nieuwe algemene begraafplaats noopte ruimtegebrek tot een eerste uitbreiding in 1909. In 1929 zou deze gevolgd

worden door een nieuwe. Bij de aanleg van de eerste uitbreiding volgde men een beproefde systematiek: gracht graven, met het uitgegraven zand de dodenakkers ophogen en het geheel beplanten met mooie bomen en struiken. Het oude en het nieuwe gedeelte werden met elkaar verbonden via een brug. Het had nogal wat voeten in de aarde voordat de uitbreiding uit 1909 een feit was. Nog geen tien jaar na de aanleg van het eerste gedeelte was er al sprake van uitbreiding. Het kwam er eerst niet van, onder andere als gevolg van de verschillende inzichten bij de twee deelnemende gemeenten. Zo wilden het stadsbestuur in 1891 de paden voorzien van grint, maar zag Ambt Almelo daar niets in, omdat het grint spoedig in de grond zou verdwijnen en bovendien het schoffelen zou worden bemoeilijkt. Uiteindelijk kwam het grint er alsnog, omdat het onderzochte alternatief, het bestraten van de 32 meter lange toegangslaan tussen de straatweg van Almelo naar Wierden en het ijzeren toegangshek vele malen duurder bleek uit te vallen. De begraafplaats al eind negentiende eeuw uitbreiden lukte niet, omdat de benodigde grond ernaast niet kon worden verworven. De grondeigenaar, bierbrouwer Hagedoorn, wilde wel verkopen, maar niet voor de 5.500 gulden die gemeente bood. Zijn minimumvraagprijs was 6.000 gulden. In 1906 lukte het eindelijk toch om grond aan te kopen voor een eerste substantiële uitbreiding en wel van Textielfabrikant Ledebouer, die ook uitgestrekte landerijen bezat te westen van de stad.

Ook de uitbreiding van 1929 kwam er pas na jarenlang gesteggel over de prijs van de aan te kopen grond. Ditmaal werden Mr. A.F.L. Graaf van Rechteren Limpurg en A.H. Ledebouer benaderd. Met de graaf waren de kopers er snel uit: vier hectare grond voor 65 cent per vierkante meter. De textielfabrikant vroeg meer dan het dubbele van wat ze maximaal bereid waren uit te geven. Het gat tussen de vraag- en de verkoopprijs van een vierkante meter grond was maar liefst 75 cent. Beide partijen kwamen er niet uit met een jarenlange onteigeningsprocedure als gevolg. Intussen werd al wel vast begonnen met de voorbereiding van de werkzaamheden. E. Hali, eerste plantsoenbeheerder van de gemeente Almelo ontwierp de nieuwe uitbreiding. Hij had zich ongetwijfeld laten inspireren door de beroemde tuinarchitect L.A. Springer die in die tijd in en rond Almelo diverse projecten uitvoerde, waaronder het tuindorp De Riet. Onder meer de vorm van het centrale grasveld met daarin de langgerekte vijver verraden de invloed van Springer. Verschillende inzichten van twee gemeentebesturen wat betreft het beheer en onderhoud van de begraafplaats waren inmiddels verleden tijd. Op 1 januari 1914 waren de twee tot dan toe zelfstandige gemeenten Ambt-Almelo en Stad-Almelo samengevoegd tot één: gemeente Almelo.

Stad en ambt Almelo 1865

Sinds de realisatie van de tweede uitbreiding zijn na de Tweede Wereldoorlog nog verschillende wijziging van de begraafplaats uitgevoerd. In de eerste plaats is er de forse uitbreiding uit 1952 ten westen en zuiden. De grachten tussen de eerdere uitbreidingen zijn gedempt. In feite bestaat 't Groenedaël nu uit twee door een gracht van elkaar gescheiden gedeelten: het historische deel van voor de Tweede Wereldoorlog en de na-oorlogse uitbreiding. Rondom ligt een gesloten gracht. In het verlengde van de oorspronkelijke toegangspoort met de bijbehorende gebouwen verrees in 1997 een nieuwe toegang met dienstgebouwen en een ruime parkeerplaats. Alleen wandelaars kunnen nog gebruik maken van de oude ingang aan de straatweg van Almelo naar Wierden. Met respect voor de cultuurhistorische waarden is een deel van het padennet op de begraafplaats geasfalteerd. Aan de oude toegangsgebouwen werd een nieuwe gereedschapsschuur toegevoegd, evenals een urnenbewaarplaats. De oorspronkelijke achthoekige aula, die jarenlang dienst deed als kantoor, is tegenwoordig een stiltecentrum.

Hieronder staan 7 bijzondere plekken op de begraafplaats. De kaart hiernaast laat zien waar deze liggen. Loop gerust van de ene naar de andere bijzonder plek, maar wel met respect voor de plek.

1. Geallieerde oorlogsgraven

Ook Almelo ontkwam in de Tweede Wereldoorlog niet aan leed en ellende. Zo stortte op 23 september 1944 een geallieerde bommenwerper met een gemengde bemanning van de Britse en de Canadese Royal Air Force neer op het huis van de familie Netelenbos in de Hofkampstraat. Op een na kwam de gehele bemanning om, evenals het gehele onfortuinlijke. De omgekomen bemanningsleden en Jan

Netelenbos liggen naast elkaar begraven. De andere familieleden liggen begraven in vak E9 van 't Groenedael. De enige overlevende dook onder bij een boerderij in Bentelo. Oorspronkelijk was het hoekje met de oorlogsgraven een stuk groter. De meestGroenedaele Canadese gevallen militairen zijn later herbegraven op een grote militaire begraafplaats in Holten, terwijl de meeste Amerikanen zijn teruggevoerd naar hun geboorteland. Daarom liggen in de meeste nog aanwezige oorlogsgraven op begraafplaats 't Groenedael militairen uit Groot-Brittannië.

2. 't Dokterslaantje

In het statige laantje loodrecht op de langgerekte vijver liggen diverse Almelose doktoren begraven. In de volksmond heet dit laantje dan ook het dokterslaantje. Dit betekent niet dat er alleen doktoren liggen. Ook andere prominente notabelen uit de stad liggen er begraven, zoals de burgemeesters Ravesloot en Schneiders en dominee Bunjes. Met oog voor de bijzondere cultuurhistorische waarden is het laantje enkele jaren geleden zoveel mogelijk in oude luister hersteld. Zo zijn onder andere de larixen terug van weggeweest.

3. Troost

Op begraafplaats 't Groenedael zijn drie plekken waar uitsluitend kinderen begraven liggen: ten zuidwesten van de langgerekte vijver, in de noordwestelijke hoek en op de plek van de gedempte scheidingsgracht tussen het oudste deel van de begraafplaats en een uitbreiding uit 1929. De meeste kindergrafjes hebben alleen maar een nummer. Slechts enkele zijn voorzien van een grafmonumentje. Het gaat in alle gevallen om algemene grafjes waarin telkens twee kindjes zijn begraven, die meestal dood waren geboren en waarvan de nabestaande geen grafrechten hadden verworven. In 2007 is in het pad met aan weerszijden veel stenen nummerpaaltjes een monumentje geplaatst ter nagedachtenis aan alle overleden kinderen. Het monumentje van de hand van de Almelose kunstenaar Erna Futselaar heeft de toepasselijke naam Troost.

4. Boompje groot mensje dood.

Hoewel de begraafplaats in de loop van de tijd diverse keren werd uitgebreid, heringericht en beplant heeft deze nog steeds een aantal historisch waardevolle elementen. Een prachtig ensemble is de uit het begin van de twintigste eeuw daterende entree bestaande uit een toegangshek, een doodgraverswoning, een opslagruimte voor gereedschap, een achthoekige aula en een majestueuze rode beuk uit 1873. De drie bakstenen gebouwen zijn opgetrokken in de stijl van de Amsterdamse School. Die stijl was rond 1920 erg in. Her en der in het oudste deel van de begraafplaats staan ook enkele bij de hoofdgebouwen passende bakstenen monumenten.

5. Scholten, Lamberts, Hagendoorn, Ten Cate

Almelo is een van de Twentse plaatsen die een belangrijk deel van hun ontwikkeling direct of indirect te danken hebben aan de opkomst van de textielnijverheid vanaf ongeveer 1830. Vooral de textielfabrikanten maakten naam. De overledenen van de belangrijkste Almelose fabrikantenfamilies zijn bijgezet in grote grafkelders met prachtige grafmonumenten. Deze grafkelders, herkenbaar aan de ontluichtingspijpjes, bevinden zich naast elkaar in het grootste aaneengesloten veld in het oudste deel van 't Groenedael. Het graf met het rijk versierde gietijzeren hek op 't Groenedael is van van de familie Lamberts. Met name de typische grafsymbolen hierop trekken de aandacht. Te zien zijn: de staartbijtende slang (symbool van oneindigheid en de alles omsluitende macht van God), de zandloper (het gestadige naderen van het stervensuur), de duivenvleugels (vervlieden van de tijd en vergankelijkheid mensen), de omgekeerde fakkel (gedoofd leven), de sikkel (onverbidelijkheid van de dood) en de vlinder (drie stadia van de menselijke ziel: leven, dood en wederopstanding).

6. Grafledikant

Een van de meest opvallende en bijzondere grafmonument op begraafplaats 't Groenedael is een grafledikant van hout. Deze siert het graf van Fenneken Krabbenbos. Het is een van de zeven overgebleven houten grafbedden in heel Nederland. Het betreft een replica van het volledig verrotte oorspronkelijke ledikant. Twee toegewijde timmerlieden in opleiding van ROC van Twente in Almelo klaarden de bijzondere timmerklus onder het toezicht van begeleider Frank Hulskotte. Op vrijdag 13 april 2012 werd de replica onthuld door wethouder Theo Schouten.

7. Wereldberoemd in Almelo en omgeving

Ten zuiden van de grote langgerekte vijver liggen twee mensen begraven die elk hun steentje hebben bijgedragen aan de regionale samenleving: Adri Ladenius en Jan Jans. Gaatske Adriana Ladenius, geboren in Emmen op 29 oktober 1883, was de dochter van Hendrik Johannes Ladenius die in Emmen griffier van het kantongerecht was en later in Almelo kantonrechter. In 1919 werd zij het eerste vrouwelijke statenlid van Overijssel en het eerste vrouwelijke gemeenteraadslid van Almelo. Adri trouwde in 1921 met rechter en latere president van de rechtbank Almelo Albertus Cornelis Leenderz. Ze overleed op 21 april 1953. Ze was toen zeventig jaar oud. Jan Jans (1893-1963) ontwikkelde zich tot een bekende architect die zich voornamelijk richtte op landelijke bouwkunst. Hij was aanvankelijk bouwvakker. Toen hij 19 was vertrok hij naar Amsterdam waar hij bij architectenbureau Gulden en Geldmaker opklom tot chef-tekenaar. In 1928 vestigde Jan Jans zich als zelfstandig architect in Almelo.

Speurkaart 't Groenedael Almelo

De inhoud van dit boekje is tot stand gekomen in samenwerking met Tonnie Homan, beheerder van begraafplaats 't Groenedael. Bij het boekje hoort een educatieve speurtocht over de begraafplaats.

Staat u te popelen om zich op de een of andere wijze actief in te zetten voor het behoud en het beheer van één van de vele historische rustplaatsen? Neem dan contact op met bijvoorbeeld Vereniging De Terebinth. Zij zet zich in voor de funeraire cultuur in Nederland. Op de site www.ribo.nl kunt u ook terecht voor meer informatie.

www.rustplaatsen.nl

Deze uitgave maakt onderdeel uit van het project 'Historische begraafplaatsen in cultuurhistorisch perspectief'. Daarbij worden op historisch waardevolle begraafplaatsen in Overijssel herstel- werkzaamheden aan graven ed. uitgevoerd en worden de culturele en educatieve aspecten nader belicht. Het project is tot stand gekomen dankzij financiële bijdragen van de Provincie Overijssel en Leader, 'Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland'.